

STANOVISKO REPUBLIKOVEJ ÚNIE ZAMESTNÁVATEĽOV

Bod č. 8 – Návrh zákona o ochrane ovzdušia a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Stručný popis podstaty materiálu najmä jeho relevancie z pohľadu RÚZ

Materiál bol predložený na rokovanie Ministerstvom životného prostredia SR n základe Plánu legislatívnych úloh vlády SR na rok 2021

Cieľom a obsahom materiálu je najmä:

Navrhovaná zmena právnej úpravy zahŕňa viacero nových nástrojov a prvkov. Zavádza sa osobitné povolenie stacionárnych zdrojov znečisťovania ovzdušia, v ktorom budú určené rozhodujúce podmienky prevádzky zdroja vrátane emisných limitov. Absencia komplexného povolenia v súčasnosti je príčinou nejednoznačného uplatňovania požiadaviek na limitovanie emisií a ich monitorovanie. Pre jestvujúce zdroje sa na získanie povolenia ustanovuje prechodné obdobie. Ustanovuje sa regulácia vybraných osobitných činností, ak sú vykonávané samostatne a nie sú spojené so stacionárnym zdrojom. Takéto činnosti nebudú potrebovať individuálne povolenie, avšak budú musieť spĺňať ustanovené záväzné podmienky vykonávania danej činnosti. Porušenie týchto podmienok bude sankcionované. Návrhom zákona sa odstraňuje transpozičný deficit zo Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2010/75/EÚ z 24. novembra 2010 o priemyselných emisiách (integrovaná prevencia a kontrola znečisťovania životného prostredia) (prepracované znenie) týkajúci sa požiadavky na odbornú spôsobilosť na prevádzkovanie spaľovne odpadov a zariadenia na spoluspaľovanie odpadov. Vzhľadom na potrebu zavedenia efektívnejšieho riadenia kvality ovzdušia je potrebné zabezpečiť väčšiu angažovanosť na úrovni okresných úradov v sídle kraja ako orgánu zodpovedného za riadenie kvality ovzdušia, informovania verejnosti a tiež každoročný verejný odpočet plnenia opatrení z programov na zlepšenie kvality ovzdušia.

Návrh zákona má nadobudnúť účinnosť dňa 01.01.2023 s výnimkou niektorých ustanovení, ktoré nadobudnú účinnosť neskôr.

Postoj RÚZ k materiálu

Hlavným cieľom návrhu zákona je zabezpečenie a udržanie dobrej kvality ovzdušia, zavedenie politík a opatrení z Národného programu znižovania emisií do roku 2030 a tiež priemet politík z Programového vyhlásenia vlády Slovenskej republiky do právnej úpravy. **RÚZ návrh v medzirezortnom pripomienkovom konaní pripomienkovala, pričom niektoré rozporné body sa nepodarilo vyriešiť.**

RÚZ k návrhu predkladá nižšie uvedené zásadné pripomienky.

Pripomienky RÚZ k predkladanému materiálu

1. Všeobecná zásadná pripomienka k návrhu zákona ako celku

Na rozporovom konaní, ktoré sa uskutočnilo na štatutárnej úrovni dňa 9.9.2022 bolo zo strany MŽP prisľúbené zaslanie konsolidovaného prepracovaného znenia návrhu, v ktorom budú zapracované pripomienky akceptované na danom rozporovom konaní. Pri tak rozsiahlom materiáli je prinajmenšom žiaduce, aby sme mali priestor dôsledne prekontrolovať prepracované navrhované znenie ešte pred jeho oficiálnym predložením na rokovanie HSR.

Sľúbené prepracované znenie nám však doručené nebolo a návrh zákona bol priamo predložený na rokovanie HSR. Práve zrejme z týchto dôvodov mohli vzniknúť aj nezrovnalosti, ktoré v návrhu evidujeme. Jedná sa o problematiku druhotných palív a zákazu ich výroby, uvádzania na trh, spaľovania a dodávania. MŽP SR bolo na rozporovom konaní upozornené na skutočnosť, že všeobecným zákazom výroby a uvádzania na trh, spaľovania, dodávania a predaja a poskytnutia druhotných palív by bolo znemožnené plniť niektoré povinnosti vyplývajúce z Európskeho práva, ako napríklad povinnosť využívať v stanovenom rozsahu motorové palivá vyrobené z odpadu v doprave (transponované v zákone č. 309/2009 z. z. o podpore obnoviteľných zdrojov energie v § 14f).

V návrhu zákona sa významne upravujú podmienky pre spoluspaľovanie tuhého druhotného paliva (TDP) a ohrozujú ďalšiu prevádzku strategického podniku na výrobu elektrickej energie - Elektrárň Vojany (EVO). Tento krok považujeme za obzvlášť kritický v situácii, keď SR i EÚ stoja pred bezprecedentnou situáciou hroziaceho nedostatku energií. Navrhovaná právna úprava môže za týchto okolností vyústiť do ohrozenia energetickej bezpečnosti SR.

Zároveň upozorňujeme na skutočnosť, že k viacerým pripomienkam pretrváva rozpor. Z uvedených dôvodov navrhujeme materiál v predloženom znení stiahnuť a opätovne prerokovať na expertnej úrovni.

2. Zásadná pripomienka k čl. I., §21 (Prípustná miera znečisťovania ovzdušia a emisné limity)

Navrhujeme vypustiť pojem „minimálne požiadavky“ (nech neodkazuje na celú IED smernicu, keďže min. požiadavky v smernici sú definované odkazom na prílohu III a V) a nahradiť pojmom napr. „kritéria na reguláciu prevádzky zariadení stacionárnych zdrojov“.

Odôvodnenie

V súvislosti s vykonávacím predpisom k tejto oblasti, ten by mal jasne definovať:

Posúdiť, ktoré technológie nemajú vydané závery o BAT, a pre ktoré je vhodné ponechať v prílohe 7 vyššie EL pre prípad stanovenia odchylných hodnôt

Technológie po 4 rokoch po vydaní BATc vyňať z uplatňovania kritérií vykonávacieho predpisu, ak nie je povolená odchylna hodnota, resp. opačne

Všeobecné EL uplatňovať pre stacionárne zdroje spadajúce pod IPKZ bez vydaných BATc, veľké/stredné ZZO a ako indikatívne požiadavky pri využití:

o § 21 ods. (2) písm. b) zákona č. 39/2013 – „určí emisné limity pre všetky znečisťujúce látky uvedené v prílohe č. 3 a pre iné znečisťujúce látky unikajúce z prevádzky vo významnom množstve pri zohľadnení možnosti prenosu emisií medzi zložkami životného prostredia,“ – inšpekcia má povinnosť posúdiť mieru znečisťovania pre-vádzky a určiť EL aj pre ďalšie znečisťujúce látky

o § 21 ods. (7) zákona č. 39/2013 – „Ak je norma kvality životného prostredia miernejšia, než sú požiadavky, ktoré sa zvyčajne dosahujú s použitím najlepšie dostupnej techniky, záväzná podmienka prevádzkovania inšpekcia určí v povolení tak, aby zodpovedali možnosti použitia najlepších dostupných techník“ – tým je zabezpečený tlak na čo najlepšie dosahovanie environmentálnej výkonnosti zariadenia

Ustanoviť pre povoľujúce OÚ obdobné práva/povinnosti v zákone o ovzduší ako je v zákone o IPKZ v § 21 ods. (7) – tj. posúdenie zariadenia vo vzťahu k inštalovaným technikám a umožniť stanoviť také požiadavky, aké sa zvyčajne dosahujú s použitím najlepších dostupných techník.

3. Zásadná pripomienka k čl. I., §32 písm. a), §32 písm. b) a §37 odsek 2 (regulácia používania iných ako tuhých druhotných palív)

RÚZ nesúhlasí so znením ustanovenia § 37 ods. 2 návrhu zákona o ochrane ovzdušia: „Zakazuje sa dodávanie druhotných palív a vysokoemisných palív, ktorými sú hnedé uhlie energetické, lignit, uhoľný kal, uhoľný prach, preplásky do maloobchodnej siete a ich predaj a poskytnutie fyzickým osobám.“ a navrhuje znenie § 37 ods. 2 nahradiť nasledovným znením: „Zakazuje sa dodávanie tuhých druhotných palív a vysokoemisných palív, ktorými sú hnedé uhlie energetické, lignit, uhoľný kal, uhoľný prach, preplásky do maloobchodnej siete a ich predaj a poskytnutie fyzickým osobám.“.

RÚZ nesúhlasí so znením ustanovenia § 32 písm. a) návrhu zákona o ochrane ovzdušia: „spaľovať odpad9) a palivo vyrobené z odpadu v iných zariadeniach, ako sú spaľovne odpadu alebo zariadenia na spoluspaľovanie odpadov, okrem povolených druhotných palív,“ a navrhuje znenie § 32 písm. a) nahradiť nasledovným znením: „spaľovať odpad9) a tuhé palivo vyrobené z odpadu v iných zariadeniach, ako sú spaľovne odpadu alebo zariadenia na spoluspaľovanie odpadov, okrem povolených druhotných palív,“.

RÚZ nesúhlasí so znením ustanovenia § 32 písm. b) návrhu zákona o ochrane ovzdušia: „spaľovať hnedé uhlie energetické, lignit, uhoľné kaly, uhoľný prach, preplásky a druhotné palivá v spaľovacích zariadeniach s menovitým tepelným príkonom do 0,3 MW,“ a navrhuje znenie § 32 písm. b) nahradiť nasledovným znením: „spaľovať hnedé uhlie

energetické, lignit, uhoľné kaly, uhoľný prach, preplástky a tuhé druhotné palivá v spaľovacích zariadeniach s menovitým tepelným príkonom do 0,3 MW,“.

Odôvodnenie:

Navrhujeme uvedené ustanovenia upraviť tak, aby reflektovali závery z rozporových konaní, v zmysle, že sa uvedené obmedzenia nevzťahujú na druhotné palivá kvapalné a plyné. Znenie návrhu zákona predloženého na HSR nezohľadňuje dosiahnutú dohodu (dohodnuté zmeny sú zapracované len do ustanovenia § 37 ods. 3). Zo strany MŽP zrejme došlo k opomenutiu preklopenia uvedenej dohody aj do ostatných dotknutých ustanovení návrhu zákona (konkrétne do §37 ods. 2, § 32 písm. a), § 32 písm. b), čl. III bod. 1. návrhu zákona).

4. Zásadná pripomienka k čl. I., § 37 ods. 3 (reguláciu používania tuhého druhotného paliva)

RÚZ navrhuje formulovať § 37 odsek 3 takto:

„(3) Zakazuje sa vyrábať a uvádzať na trh tuhé druhotné palivo od 1. januára 2024, okrem tuhých druhotných palív určených pre použitie v zariadeniach s povolením na spoluspaľovanie druhotných palív.“.

Odôvodnenie:

Navrhované ustanovenia zákona o ovzduší významným spôsobom menia podmienky pre spoluspaľovanie tuhého druhotného paliva (TDP) a ohrozujú ďalšiu prevádzku strategického podniku na výrobu elektrickej energie - Elektrárňi Vojany (EVO). Tento krok vnímame obzvlášť kriticky v situácii, keď SR i EÚ stoja pred bezprecedentnou situáciou hroziaceho nedostatku energií. Navrhovaná právna úprava môže za týchto okolností vyústiť do ohrozenia energetickej bezpečnosti SR.

Z pohľadu ochrany ovzdušia sú podmienky spaľovania druhotných palív nastavené obdobne ako pre spaľovanie uhlia, pre vybrané znečisťujúce látky sú dokonca emisné limity (EL) stanovené výrazne prísnejšie s rozsahom monitorovania vybraných látok nad rámec legislatívy. Aktuálne platná právna úprava, ako aj integrované povolenie vydané v súlade s ňou, zohľadňuje prísne požiadavky záverov o najlepších dostupných technikách (BAT). Závod EVO nežiadal, ani mu nebola udelená žiadna výnimka, ani stanovené odchýlne hodnoty od vyžadovaných EL, alebo iných požiadaviek. Je možné konštatovať, že vysoký stupeň ochrany ovzdušia zostáva pri spaľovaní TDP zachovaný. Navyše, spoluspaľovanie TDP má výrazne nižšie merné emisie CO₂ v porovnaní s uhlím, čím prispievame k dekarbonizácii energetickeho mixu na Slovensku.

Získavanie elektrickej energie spaľovaním druhotného paliva v EVO je významným zdrojom poskytovania podporných služieb a dôležitým faktorom pre stabilitu elektrizačnej sústavy. Elektrárne Vojany zabezpečujú dodávku bázevej elektrickej energie spoľahlivosť prenosovej sústavy východného Slovenska. EVO je tiež systémová elektrárňa pripojená do energetickej sústavy (ES) Slovenskej republiky za účelom vytvárania ostrovov v procese obnovy prevádzky ES SR v prípade poruchy typu black-out (rozpad ES SR).

Sú taktiež kľúčovým zamestnávateľom na východnom Slovensku, vrátane svojich subdodávateľov. Plánovaná životnosť Elektrárňi Vojany sa pri spaľovaní TDP odhaduje do roku 2028, a preto je dôležité udržať prevádzku elektrárňi a s ňou spojené spaľovanie druhotného paliva pre zachovanie zamestnanosti v regióne.

Spaľované druhotné palivo nahrádza úplne čierne uhlie a čiastočne zemný plyn dovážaný z Ruskej federácie, čím sa zvyšuje nezávislosť Slovenskej republiky od dovozu paliva z tretích krajín a rovnako tak nezávislosť od fosílnych palív.

5. Zásadná pripomienka k čl. I., § 61 vloženie nového odseku 11 (reguláciu používania tuhého druhotného paliva)

V § 61 sa vkladá nový odsek 11, ktorý znie takto:

„(11) Zákaz vyrábať a uvádzať na trh tuhé druhotné palivá podľa § 37 ods. 3 sa pre účely použitia v zariadeniach s povolením na spoluspaľovanie druhotných palív vydaným pred 31.12.2023 nevzťahuje na dovozcov a výrobcov do 31.12.2027.“.

Nasledujúce odseky sa primerane prečísľujú.

Odôvodnenie:

Republiková únia zamestnávateľov je členom:

Navrhované ustanovenia zákona o ovzduší významným spôsobom menia podmienky pre spoluspaľovanie tuhého druhotného paliva (TDP) a ohrozujú ďalšiu prevádzku strategického podniku na výrobu elektrickej energie - Elektrárni Vojany (EVO). Tento krok vnímame obzvlášť kriticky v situácii, keď SR i EÚ stoja pred bezprecedentnou situáciou hroziaceho nedostatku energií. Navrhovaná právna úprava môže za týchto okolností vyústiť do ohrozenia energetickej bezpečnosti SR.

Z pohľadu ochrany ovzdušia sú podmienky spaľovania druhotných palív nastavené obdobne ako pre spaľovanie uhlia, pre vybrané znečisťujúce látky sú dokonca emisné limity (EL) stanovené výrazne prísnejšie s rozsahom monitorovania vybraných látok nad rámec legislatívy. Aktuálne platná právna úprava, ako aj integrované povolenie vydané v súlade s ňou, zohľadňuje prísne požiadavky záverov o najlepších dostupných technikách (BAT). Závod EVO nežiadal, ani mu nebola udelená žiadna výnimka, ani stanovené odchýlne hodnoty od vyžadovaných EL, alebo iných požiadaviek. Je možné konštatovať, že vysoký stupeň ochrany ovzdušia zostáva pri spaľovaní TDP zachovaný. Navyše, spoluspaľovanie TDP má výrazne nižšie merné emisie CO₂ v porovnaní s uhlím, čím prispievame k dekarbonizácii energetickeho mixu na Slovensku.

Získavanie elektrickej energie spaľovaním druhotného paliva v EVO je významným zdrojom poskytovania podporných služieb a dôležitým faktorom pre stabilitu elektrizačnej sústavy. Elektrárne Vojany zabezpečujú dodávku bázovej elektrickej energie spoľahlivosť prenosovej sústavy východného Slovenska. EVO je tiež systémová elektrárňou pripojená do energetickej sústavy (ES) Slovenskej republiky za účelom vytvárania ostrovov v procese obnovy prevádzky ES SR v prípade poruchy typu black-out (rozpad ES SR).

Sú taktiež kľúčovým zamestnávateľom na východnom Slovensku, vrátane svojich subdodávateľov. Plánovaná životnosť Elektrárni Vojany sa pri spaľovaní TDP odhaduje do roku 2028, a preto je dôležité udržať prevádzku elektrární a s ňou spojené spaľovanie druhotného paliva pre zachovanie zamestnanosti v regióne.

Spaľované druhotné palivo nahrádza úplne čierne uhlie a čiastočne zemný plyn dovážaný z Ruskej federácie, čím sa zvyšuje nezávislosť Slovenskej republiky od dovozu paliva z tretích krajín a rovnako tak nezávislosť od fosílnych palív.

6. Zásadná pripomienka k čl. III, novelizačný bod 1 §84 odsek 7 zákona o odpadoch

RÚZ nesúhlasí so znením čl. III, bodu 1. návrhu zákona o ochrane ovzdušia: „(7) Požiadavky podľa odseku 1 sa vzťahujú aj na cezhraničný pohyb druhotných palív.112a)“. Poznámka pod čiarou k odkazu 112a znie: „112a) § 2 písm. z) zákona č./2022 Z. z. o ochrane ovzdušia a o zmene a doplnení niektorých zákonov.“ a navrhuje znenie čl. III, bodu 1. nahradiť nasledovným znením: „(7) Požiadavky podľa odseku 1 sa vzťahujú aj na cezhraničný pohyb tuhých druhotných palív.112a)“. Poznámka pod čiarou k odkazu 112a znie: „112a) § 2 písm. z) zákona č./2022 Z. z. o ochrane ovzdušia a o zmene a doplnení niektorých zákonov.“.

Odôvodnenie:

Navrhujeme uvedené ustanovenie upraviť tak, aby reflektovali závery z rozporových konaní, v zmysle, že sa uvedené obmedzenia nevzťahujú na druhotné palivá kvapalné a plynné. Znenie návrhu zákona predloženého na HSR nezohľadňuje dosiahnutú dohodu (dohodnuté zmeny sú zapracované len do ustanovenia § 37 ods. 3). Zo strany MŽP zrejme došlo k opomenutiu prekleutia uvedenej dohody aj do ostatných dotknutých ustanovení návrhu zákona (konkrétne do §37 ods. 2, § 32 písm. a), § 32 písm. b), čl. III bod. 1. návrhu zákona).

Zdroj: RÚZ